21/11/2018

«Ο τελευταίος μοναχός των Στροφάδων. Αναφορά από ένα άγνωστο νησί του Ιονίου»

Αυτοκέφαλες Εκκλησίες / Εκκλησία της Ελλάδος

«Αν δεν στερεωθεί ο Πύργος πιο μόνιμα, στον πρώτο σεισμό θα καταρρεύσει. Κι αν πέσει τώρα, είναι χαμένη υπόθεση. Αυτά δεν μπορούν να ξαναχτιστούν. Κανένας δεν μπορεί να χτίσει κάτι τέτοιο τώρα». Τα λόγια του πατέρα Γρηγορίου, που έχουν καταγραφεί στο νέο βιβλίο των εκδόσεων Πατάκη «Ο τελευταίος μοναχός των Στροφάδων. Αναφορά από ένα άγνωστο νησί του Ιονίου» των Ρόμπερτ Μακέιμπ και Κατερίνας Λυμπεροπούλου, αποδείχτηκαν άκρως προφητικά. Λίγους μήνες αφού έφυγε από τη ζωή ο ιερομόναχος, «φρουρός» του μοναδικού οχυρωμένου μοναστηριακού συγκροτήματος με χρονικές ρίζες στον 13ο αιώνα, ο οποίος έζησε επί 38 χρόνια ουσιαστικά μαζί με τον Θεό στη βραχονησίδα Σταμφάνη των Στροφάδων Νήσων, έρχονται οι σεισμοί του Οκτωβρίου του 2018 για να προκαλέσουν σοβαρότατες ζημιές στο μνημείο. Μια καταστροφή που προσέδωσαν στο βιβλίο με τις φωτογραφίες του Robert McCabe και με τη συνοδευτική έρευνα της δημοσιογράφου Κ. Λυμπεροπούλου τον χαρακτήρα ιστορικού τεκμηρίου.

Ωστόσο, μία μικρή αρχή για την αποκατάστασή του φαίνεται να διαγράφεται. Όπως αναφέρθηκε κατά την παρουσίαση του βιβλίου, σήμερα στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, από εκπρόσωπο του υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, έχουν εξασφαλιστεί 3,5 εκατ. ευρώ από εθνικούς πόρους ώστε να μπορεί να γίνει μία πρώτη προσπάθεια αναστήλωσης για τον πύργο, την ίδια στιγμή που συνεχίζεται η προσπάθεια εξεύρεσης και άλλων πόρων.

«Ο Ρόμπερτ Μακέιμπ αγαπάει τη χώρα μας όσο λίγοι. Έχει οργώσει την Ελλάδα σπιθαμή προς σπιθαμή, αιχμαλωτίζοντας με τον φακό του τις πιο άγνωστες και απομακρυσμένες γωνιές της. Ξεχασμένα μνημεία, αρχαιολογικοί χώροι, μοναδικά φυσικά τοπία, αλλά και χαμένες καθημερινές ανθρώπινες ιστορίες [...] Συνοδοιπόρος σε αυτό το ταξίδι η Κατερίνα Λυμπεροπούλου, που με την έρευνα, τις συνεντεύξεις, τη διεισδυτική της πένα έδωσε λόγο και φωνή στις φωτογραφίες, τις ζωντάνεψε. Οι μαρτυρίες του πατέρα Γρηγόρη, του τελευταίου μοναχού του νησιού, λίγο πριν πεθάνει, συγκλονίζουν. Το ίδιο και οι ιστορίες του βαρκάρη που έφερνε προμήθειες, όπως κι αυτές του φαροφύλακα και των άλλων πρωταγωνιστών του βιβλίου», δήλωσε, μεταξύ άλλων, η πρόεδρος του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης, Σάντρα Μαρινοπούλου, κατά την παρουσίαση του βιβλίου, που πραγματοποιήθηκε στο Auditorium του ιδρύματος.

Από την πλευρά του, ο κ. Μακέιμπ, αφού έκανε μία μικρή παρουσίαση του περιεχομένου του βιβλίου με τη βοήθεια εικόνων και φωτογραφιών, μίλησε για τους στόχους της νέας έκδοσης: «Να δοθεί προσοχή σε ένα πολύ σημαντικό, σήμερα εγκαταλειμμένο, μνημείο, αλλά και ένας φόρος τιμής στον πατέρα Γρηγόριο, καθώς και μία αίσθηση του πώς μπορεί να ήταν η ζωή στο μοναστήρι μέσα από τις μαρτυρίες που καταγράφονται στο βιβλίο».

«Σήμερα, μετά τους σεισμούς, βρίσκουμε την ευκαιρία με την παρουσίαση αυτού του βιβλίου να θυμίσουμε πρώτα σε αυτούς που έχουν την υποχρέωση από το κράτος και περάσανε τόσα πακέτα Ντελόρ, ΕΣΠΑ κ.ά., πού πήγαν και δεν μπόρεσαν να φτιαχτεί ένα μνημείο τέτοιου βεληνεκούς;», αναρωτήθηκε ο μητροπολίτης Δωδώνης, πρώην Ζακύνθου, Χρυσόστομος, κατά τη διάρκεια της ομιλίας του. Ενημέρωσε, δε, ότι το 2008, «με χρήματα που τα χρωστάμε ακόμα, φτιάξαμε μία μελέτη αρτιότατη, που εκπόνησε το Πολυτεχνείο της Πάτρας και την οποία πέρασε το ΚΑΣ αυθημερόν γιατί είχε τελειότητα. Δέκα χρόνια χτυπώ την πόρτα

των αρμοδίων και των φιλάνθρωπων, αλλά χωρίς αποτέλεσμα», τόνισε.

Η προϊσταμένη της Εφορείας Αρχαιοτήτων Δυτικής Αττικής, Χριστίνα Μερκούρη, έκανε λόγο για μοναδικό παράδειγμα «οχυρωμένης εκκλησίας» στον ορθόδοξο κόσμο, που εκτός των άλλων «ήταν τόπος παραγωγής και αντιγραφής χειρογράφων, διέθετε πλήρες κωδικογραφικό εργαστήριο, πλούσια και αξιόλογη βιβλιοθήκη, πολύτιμες εικόνες και κειμήλια, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων καταστράφηκε κατά τη διάρκεια επιδρομών ή μεταφέρθηκε στο εξωτερικό». Όπως περιέγραψε η ίδια, στη σημερινή μορφή του το συγκρότημα αποτελείται από δύο κτιριακούς όγκους, τον πύργο, στη νότια πλευρά της μονής και τα κτίσματα σε σχήμα Π, που εκτείνονται βόρεια του πύργου και περιβάλλουν τον κεντρικό χώρο της αυλής. Εντός του πύργου υπάρχει ναός αφιερωμένος στη Θεοτόκο «Η των Πάντων Χαρά» ή Κυρία των Στροφάδων και παρεκκλήσι του Αγίου Γεωργίου, όπου βρίσκεται και ο τάφος του Αγίου Διονυσίου.

Στη συνέχεια μίλησε ο Σταύρος Μαμαλούκος, αναπληρωτής καθηγητής του Τμήματος Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Πάτρας και κύριος μελετητής -από το 2006 έως το 2008- του ερευνητικού προγράμματος με αντικείμενο τη μελέτη αποκατάστασης του ιστορικού καστρομονάστηρου των Στροφάδων. «Το βιβλίο που παρουσιάζεται σήμερα προσπαθεί -και σ’ έναν μεγάλο βαθμό καταφέρνει- να μεταφέρει μέσα από τις εξαιρετικές φωτογραφίες και τα αποθησαυρισμένα σε αυτό κείμενα στον αναγνώστη μία συγκλονιστική εμπειρία», δήλωσε, μιλώντας στη συνέχεια για τη μονή, «που είναι ένα από τα σημαντικότερα μνημεία της μεσαιωνικής και νεότερης ιστορίας των νησιών του Ιονίου».

Στην ιδιαίτερη φυσική και περιβαλλοντική ταυτότητα των Στροφάδων, «στον μαγευτικό τόπο, που προσφέρει τη μοναδική εμπειρία της μοναξιάς, της απομόνωσης, της σιωπής και της ελευθερίας», αναφέρθηκε η δρ. Αειφορίας και μέλος του ΔΣ του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου, Χαρίκλεια Μινώτου. «Τα δύο μικρά νησιά των Στροφάδων έχουν ιδιαίτερη οικολογική σημασία. Έχουν καταχωρηθεί στο ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών NATURA 2000, ως περιοχές ιδιαίτερης περιβαλλοντικής σημασίας, έχουν χαρακτηριστεί ως καταφύγιο άγριας ζωής, καθώς και περιοχή προστασίας της φύσης του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου», τόνισε, επισημαίνοντας ότι είναι νησιά που χαρακτηρίζονται από αυτονομία σε ό,τι αφορά στη γονιμότητα των εδαφών, στην

αυτάρκεια σε νερό (18 σήμερα ορατά πηγάδια το επιβεβαιώνουν) και στη δυναμική να προσφέρονται φυσικά αγαθά. Εξάλλου, σε αυτά φύονται περισσότερα από 250 είδη φυτών, ένα μοναδικής σημασίας αμιγές δάσος από αιωνόβιους κέρδους, ενώ μεγάλη είναι η σπουδαιότητά τους ως πέρασμα μεταναστευτικών πτηνών την άνοιξη, περίοδο κατά την οποία έχουν καταγραφεί περισσότερα από 150 είδη πουλιών, αριθμός που αντιστοιχεί στο 36% των ειδών της Ελλάδας. Η λαθροθηρία, ευτυχώς σήμερα εξαλειμμένη, σύμφωνα με την κ. Μινώτου, οι πυρκαγιές και οι σεισμοί, αλλά και ο δυνάμει κίνδυνος της εξόρυξης πετρελαίου στην περιοχή, αποτελούν τις κυριότερες απειλές για τη βιοποικιλότητας των νησιών.

Τέλος, η κ. Λυμπεροπούλου, αφού εξέφρασε την ευγνωμοσύνη της στον Ρόμπερτ και στη Ντίνα Μακέιμπ, αλλά και σε όλους τους συντελεστές του βιβλίου, έδωσε τον … λόγο στον ίδιο τον πατέρα Γρηγόριο, αλλά και στους υπόλοιπους πρωταγωνιστές του βιβλίου, μεταφέροντας κατά την ομιλία της μερικές από τις διηγήσεις τους που συμπεριλαμβάνονται σε αυτό το σημαντικό βιβλίο.